

**Universiteit
Leiden**
The Netherlands

Toespraak bij de rectoraatsoverdracht aan Hester Bijl: Dies natalis Universiteit Leiden, 8 februari 2021

Stolker, C.J.J.M.

Citation

Stolker, C. J. J. M. (2021). Toespraak bij de rectoraatsoverdracht aan Hester Bijl: Dies natalis Universiteit Leiden, 8 februari 2021. In .
Leiden: Universiteit Leiden. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3280215>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3280215>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

PROF.MR. CAREL STOLKER

Carel Stolker (Leiden, 23 juni 1954) is een Nederlands jurist, die van 2013 tot 2021 rector magnificus en voorzitter van het College van Bestuur van de Universiteit Leiden was. Hij was van 1996 tot 2021 hoogleraar privaatrecht aan diezelfde universiteit, en van 2005 tot 2011 decaan van de Leidse rechtenfaculteit. In 2021 ging hij met emeritaat. Stolker was met acht jaar de langstzittende rector magnificus in de geschiedenis van de Leidse universiteit.

Prof.mr. Carel Stolker

Toespraak bij de rectoraatsoverdracht aan Hester Bijl

Dies natalis Universiteit Leiden, 8 februari 2021

Universiteit
Leiden

Universiteit
Leiden

Bij ons leer je de wereld kennen

Toespraak rector magnificus Carel Stolker bij de rectoraatsoverdracht aan Hester Bijl

Dies natalis Universiteit Leiden, 8 februari 2021

Universiteit
Leiden

Lieve mensen,

Dit was en is een ongekend jaar. In de meest letterlijke zin.

Het is de vraag die mij dit jaar het meest gesteld is: “dit had je toch niet gedacht, in je laatste jaar?”

Nee, dit had ik inderdaad niet gedacht, een jaar geleden tijdens de dies die we een jaar geleden vierden in een stampvolle Pieterskerk.

Dit was en is een jaar waarin we maar met pijn en moeite universiteit hebben kunnen zijn, en het zal nog even duren.

Universiteit, nota bene, dat trotse woord afkomstig van ‘universitas’, latijn voor ‘het geheel’, voor gemeenschap van docenten, studenten en onderzoekers.

Of, in de woorden van George Steiner, een organisme: “an organism aspiring to the dynamic concept of both abstract and empirical totality.”

Die gemeenschap die een universiteit al sinds de middeleeuwen wil zijn, hing en hangt soms aan een zijden draadje.

Maar, ik had *ook* niet gedacht aan de ongekende veerkracht die we als universiteit hebben laten zien.

Ik denk dan in de eerste plaats aan jullie, onze studenten.

Al bijna een jaar missen jullie alles wat een universiteit tot universiteit maakt.

Jullie veerkracht, opgewektheid als we jullie weer zagen, jullie uithoudingsvermogen, het is indrukwekkend. Ik noem ook al die studentenverenigingen en studieverenigingen, de El Cid,

de virtuele open dagen, die alles op alles zetten om zoveel mogelijk van die gemeenschap overeind te houden.

In mijn hoofd zitten ook de internationale studenten, vaak in een isolement. En de Nederlandse studenten die voor hun studie niet naar het buitenland kunnen, of die geen stages kunnen vinden. Maar het geldt voor jullie allemaal.

Ik denk ook aan jullie, medewerkers, docenten, onderzoekers, jong en oud, jullie allemaal die bijna een jaar de universiteit draaiende weten te houden met hun onderwijs en onderzoek, in ingewikkelde en soms hilarische omstandigheden. Ik moet nog vaak denken aan die docent in Twente die lesgevend vanuit haar huiskamer, abrupt haar online-onderwijs moest onderbreken: haar zoontje liep met een hamer door de kamer.

Maar ik denk ook aan al die jonge onderzoekers die hun onderzoeksprojecten hebben moeten omgooien, inkorten, of soms zelfs opgeven.

Ik denk ook aan iedereen die in de ondersteuning van de docenten en de onderzoekers werkt, aan de bestuurders van de faculteiten en de instituten. We zijn in deze crisis zoveel dichter bij elkaar gekomen. Het is iets waaraan jij, Martijn Ridderbos, zo hard getrokken hebt.

En ik denk aan jullie, in het LUMC waar toponderzoek naar het coronavirus is gekoppeld aan een soms nauwelijks te beheersen zorg voor COVID-patiënten. Hoe bijzonder was het daarom dat de hele universiteit, van alfa en gamma tot bèta dit voorjaar bijdroeg aan de door ons LUF opgezette crowd-funding onderzoek voor het corona-onderzoek van het LUMC.

Ja, het was en het is een ongekend jaar.

Maar vooruitkijkend heeft het jaar heeft ons ook veel gebracht: al was het maar het besef van de waarde van het vanzelfsprekende van sociale contact. We weten het nu beter dan ooit; het laatste wat een vis in de gaten heeft, is dat hij in water zwemt.

Delen blijkt vermenigvuldigen

Behalve de ongekende veerkracht, heeft deze crisis dus ook de kracht van samenwerken laten zien. Een gemeenschappelijke vijand bracht ons meer dan ooit bijeen.

En dat, die samenwerking, is sowieso iets wat ik in de afgelopen acht jaren heb gezien. Hoeveel gemakkelijker dat ons afgaat, samenwerken over de faculteits- en disciplinegrenzen heen.

4 Ik denk ook aan onze nieuwe onderzoeksprogramma's. Artificiële intelligentie is er een, waarin alle faculteiten samenwerken. Het programma *Museums and collections*, waarin we faculteiten verbinden aan de rijkdom van de Leidse musea en erfgoedinstellingen.

En er zijn er zoveel meer.

Onze Campus Den Haag, waar interdisciplinair onderwijs en onderzoek, en verbinding met de stad, bloeien als nooit te voren. Met die krachtige focus op het DNA van de stad Den Haag. De samenwerking met de hogescholen. Het partnerschap met het Koninklijk Conservatorium en met de Koninklijke Akademie van Beeldende Kunsten staat als een huis.

De samenwerking met Delft en Erasmus ,die het afgelopen jaar een volgende fase is ingegaan, en die overal in Nederland navolging krijgt. Ik sprak er vorig jaar op de dies over.

Ik denk ook aan de ontwikkeling in de geesteswetenschappen en de sociale wetenschappen, zoals de natuurlijke inbedding van het KITLV in onderzoek en het instituut in Jakarta, de Asian Library, het NINO, de instituten in Cairo en Istanbul, het Afrika Studie Centrum, en NIMAR, ons instituut in Rabat.

In het bèta-domein: de komst van SRON naar Leiden en Delft (een huzarenstukje van (onder andere) onze nieuwe rector, fluister ik er maar even bij), de groeiende samenwerking met Naturalis, net toegetreden als partner in de samenwerking Kennisstad Leiden.

Ik denk aan het LUF, het Leids Universiteits Fonds en de intense samenwerking die we daar hebben weten te vinden, na jarenlang afstand houden.

Maar ik denk ook aan onze samenwerking in LERU, in het bijzonder zusteruniversiteiten Leuven en Edinburgh.

Ook in eigen land is er een sterk gegroeide samenwerking van de veertien universiteiten. et Nederlands Rectoren College en de voorzitters, al te deftig de Algemene Presidenten Vergadering genoemd, stonden voor mij symbool van die samenwerking. Ik zie jullie allemaal zitten.

Natuurlijk, we concurreren, omdat we denken dat we daar nog beter van worden, scherp door blijven – we willen tot de top blijven horen -- maar we werken ook daar steeds gemakkelijker samen.

Van samenwerken is niemand ooit kleiner geworden. Delen is maar al te vaak vermenigvuldigen. Ik las in het liber amicorum dat zo lief voor mij is samengesteld, een bijdrage van het CWTS, het Centrum voor Wetenschaps- en Technologiestudies, dat een data-analyse van mijn getwitter van de afgelopen acht jaren heeft gemaakt. De meeste tweets bleken te gaan over samenwerking.

Als ik, als rector-voorzitter dat jullie nog weer wat extra onder de aandacht heb gebracht, steeds naar weer, is dat denk ik goed geweest.

Het maakte onze universiteit tot een plek waar de zon nooit meer ondergaat. Wij bestuderen en richten ons op het oosten en het westen, het noorden en het zuiden.

Tegelijkertijd is er nog veel te doen. Twee-en-een-half jaar geleden zaten we hier in en naast de kerk met twee openingen: de kolossale werkdruk, sociale veiligheid, erkennen en waarderen, de bekostiging van de Nederlandse universiteiten, de relaties met het VK, met China.

De universiteit is nog lang niet af, en dat zal ze ook nooit zijn.

Dragen en gedragen weten

Lieve mensen, ik heb de afgelopen weken gevoeld dat de waardering en de trots die wij als college van bestuur en als faculteitsbesturen voelen voor onze docenten en onderzoekers, ook omgekeerd is. Van de gehele organisatie richting het bestuur van de universiteit, faculteiten, de instituten en de diensten. En dat was prachtig om te merken: want in onze universitaire gemeenschap dragen we elkaar. Toen ik het overnam van Paul van der Heijden, acht jaar geleden, haalde ik Geoffry Boulton aan, de rector van Edinburgh: soms denk je als bestuurder dat je bezig bent met verplaatsen van een begraafplaats, zo weinig hulp krijg je van binnenuit.

Maar ik heb van dat gevoel de afgelopen jaren geen enkele last gehad. Ik heb mij door jullie gedragen geweten.

En ik weet dat jullie straks het nieuwe college van bestuur dragen, Hester, Martijn en Annetje gaan dragen. Onze universiteit, zo blijkt uit de boeken van Willem Otterspeer en Pieter Slaman, wordt gekenmerkt door harmonie en door 'samen'.

Niemand aan de Universiteit Leiden is groter dan de universiteit. Toen een van mijn verre voorgangers, rector magnificus Anton Kassenaar, eens zijn auto parkeerde onder de schotel van het Gorlaeus Gebouw, stormde de portier naar buiten, en zei hem: "U mag daar niet parkeren, weg met die auto!". Kassenaar zei daarop ernstig verstoord terug: "Weet u wel dat ik de rector magnificus van de universiteit ben?".

Waarop de portier antwoordde: "Meneer, al was u professor!".

Waar we het voor doen

Belangrijk is dus dat we het samen blijven doen. En dat we weten *waarvoor* we het doen. Het staat zo mooi in onze universitaire opdracht:

We willen helpen bouwen aan een veiliger, gezondere, duurzamer, welvarender en rechtvaardiger wereld.

We willen een betrouwbaar baken zijn in het nationale en internationale debat, of het nou het wetenschappelijke, het maatschappelijke of het politieke debat is. Een universiteit die van oudsher staat voor vrijheid van geest, van denken en van spreken. Vrijplaats waar iedere vraag kan worden gesteld en in vrijheid beantwoord, in een wereld die juist dat zo nodig heeft.

Wij willen een gemeenschap zijn die voor de mensen en de wereld verschil maakt.

En daarom sluit ik af met Clark Kerr, de voormalig president van Berkeley. Ik heb het hier vanuit katheders vaker gezegd. Maar nog een keer dan. Als docenten kennen wij de kracht van de herhaling.

Kerr deed de observatie dat onder de ruim 80 instituties die er in Europa rond 1500 waren en die er nu nog, in een herkenbare vorm zijn, er iets meer dan... 70 universiteit zijn.

De andere instituties zijn bijvoorbeeld de het parlement van Engeland, van IJsland, een paar Zwitserse kantons, of de Nederlandse waterschappen. De vraag is natuurlijk wat universiteiten zo duurzaam maakt.

Drie dingen, zegt Kerr, maakten die duurzaamheid van 'de universiteit'.

Ze zijn fysiek geworteld: ze huizen bijna allemaal nog in de gebouwen waar ze ooit begonnen, denk aan Oxford, Heidelberg of aan ons Rapenburg.

Voorts worden ze in hoge mate bestuurd door de academici zelf.

Maar het belangrijkste is wel: ze zijn trouw gebleven aan hun opdracht – onderwijs, onderzoek en 'service to society'. Service to society, 446 jaar dienstbaarheid aan de samenleving.

Dat nu heb ik altijd een zeldzaam inspirerende gevonden en daar heb ik mij voor ingezet.

Ik dank jullie allen zeer!

[...]

Dankwoord

